

muallimova HUTBA

GURUR - OBMANA

Mustafa HASANI

Drugo nam je čuti riječi Božijeg Poslanika, a. s.: „Ko ispusti mjesec ramazan potaknut vjerom i računajući samo na Allahovu nagradu, oprošteni su mu prijašnji grijesi. Ko provede noć Lejletu'l-kadr potaknut vjerom i računajući samo na Allahovu nagradu, oprošteni su mu prijašnji grijesi“. U ovom hadisu, kao i u mnogim drugim koji govore o postačima nalazimo sebe, jer smo protekli ramazan proveli u postu, više smo klanjali namaza u džematu, bili redovni na teravijama, posjećivali mukabele, ramazanske oživljavali noći dobrovoljnim namazima i naklanjajući propuštene, pozivali prijatelje i rodbinu na iftare, a i sami odlazili na iftare, intenzivnije se družili sa prijateljima, posjećivali rodbinu, a posebno one rođake i prijatelje kojima odavno nismo otvorili vrata. Bilo nam je drago izdvojiti zekat iz svoje imovine, jer smo kao vjernici svjesni da je Allah stvarni vlasnik svega, a da smo mi privremeni upravljači onoga imetka koji nam je dat na određeno vrijeme. Također, bilo je interesantno pred sebe postaviti pitanje prilikom izdavanja sadekatu'l-fitra o nama muslimanima, o siromasima među nama, o potrebi Zajednice. U tom duhu, nadamo se Allahovoj milosti, Njegovom oprostumu i obećanoj nagradi.

Međutim, život ide dalje, pa nije realno da živimo u prošlosti. Treba se okrenuti sadašnjem trenutku i primjereno tome odgovoriti na izazove koji nam se nameću. Jedan od tih izazova ili zamki u koju lahko mogu upasti i vjernici ogleđa se u tome da se nastavi sa starom, predramazanskom praksom, kao da nni bilo ramazana, kao da nas nije dotakao post, namazi, ibadeti, kao da nismo bolji muslimani, ljudi, komšije, muževi, poslodav-

ci, radnici i sl. Sudeći prema bajramskim danima i posjetama našim džamijama, drastično se smanjio broj klanjača, pa je spao gotovo na one koji su i prije ramazana održavali džemate. Je li ovo normalna pojava, jer je ramazan mjesec zgusnute i nemjerljive milosti Allahove, pa su i ljudi opahnuti tom milošću drukčiji, ili je to pokazatelj da ramazan i nije polučio rezultate koje smo očekivali, makar na način na koji smo to razumjeli ili na način na koji nam je to prezentirano vazovima? Naravno, bilo bi iluzorno očekivati drastične promjene, ali makar pojedinačne, individualne pomake trebali bismo očekivati.

U kontekstu promišljanja o navedenim dilemama i našem vlastitom propitivanju, kao moguća opasnost koja nas nagrizi i o kojoj trebamo voditi računa sadržana je u kur'anskom izrazu gurur. U arapskom jeziku „gurur“ znači: obmana, varka, zaslijepljenost, iluzija, ništavost, tlapnja, ispraznost, oholost, uobraženost, opasnost. Za one koji ne vjeruju, Allah, dž.š., u suri El-Mulk kaže: „Nevjernici su samo obmanuti“.

U suri El-E'araf Allah, dž.š., govori: „I stanovnici vatre dozivat će stanovnike Dženeta: 'Prolijte na nas vode ili nešto od onoga čime vas je Allah obdario!' – a oni će reći: 'Allah je to dvoje nevjernicima zabranio, kojima je vjera njihova bila igra i zabava i koje je život na Zemlji bio obmanuo'. Sada ćemo Mi njih zaboraviti zato što su zaboravljali da će na Ovaj dan pred Nama stajati i zato što su dokaze Naše poricali“.

Međutim, ta vrsta samoobmane ili života u iluziji koju smo sami kreirali u svojoj glavi ili mašti, kako se da vidjeti u zadnja dva ajeta, također razara i biće muslimana.

* Mustafa Hasani, Sarajevo (Hutba je održana u džamiji „Abdu-lhalife“ u Budakovićima, Medžlis Islamske zajednice Sarajevo, 3. ševvala 1429. h. godine/3. oktobar 2008. godine. - Tekst nije čitan, pa je hutbe skraćena i odstupljeno u mjeri koju podrazumijeva živa riječ)

Različite su manifestacije života u obmani, opsjeni, i mogu se evidentirati u našoj praksi. Tako, muslimani uz ramazan znaju pretpostaviti teraviju ostalim farz-namazima, pa nju redovno klanjaju i insistiraju na klanjanju dvadeset rekata, ali ne brine što nisu klanjali akšam ili neki drugi farz-namaz. Isto je i sa bajram-namazom, pa umjesto da se brine da klanja sabah-namaz, koji je farz, insistira se na klanjanju samo bajram-namaza, koji je vadžib. Posebna pažnja pridaje se nafilama, zikrovima i sl., a zanemaruju važniji obredi. Insistira se i na noćnom namazu, na Lejletu-l-kadru, ali se te noći bez imalo griže savjesti prespava sabah-namaz. Prave se iftari na kojima se nemilice troši, ne pitajući koliko šta košta, ali kad se kaže da su vitre 1 KM ili 10 KM, onda se to problematizira.

U hatmenskoj dovi koja se posljednjeg dana mukabele učila u Begovoj džamiji učeno je: „Da nam Allah oprostí u ramazanu, jer kad će ako neće uz ramazan“. Moglo bi se razumjeti pogrešno razumijevanje ovoga dijela dove, a dobar dio svijeta svojom praksom pokazuje da na taj način i razumije ramazan – da Allah prašta samo uz ramazan, da je milostiv samo uz ramazan i da se samo uz ramazan treba dodatno angažirati u ibadetima i na izgradnji vlastite ličnosti kao vjernika. To je opsjena, iluzija. Gurur je opasnost svakom vjerniku. Gurur zamagljuje objektivnu, stvarnu i realnu procjenu o vlastitom životu. Hazreti Aiša prenosi hadis u kome govori kako ljudi hvale svoje djelo, preuveličavaju njegovu vrijednost. To, opet, znači da ne prepoznaju ili makar recipročno ne veličaju djelo drugog muslimana ili čovjeka. To je zamagljena slika.

I, na kraju, opasnosti gurura nisu pošteđeni ni oni muslimani koji klanjaju beš-vakat ili koje u našim sredinama prepoznajemo kao muslimane koji redovno idu u džamiju. Često smo u poziciji da vidimo da takvi muslimani u spajaju i ono što vjera isključuje i zabranjuje, pa, recimo, čovjek klanja, ali od njegovog jezika i ruku nisu pošteđene komšije, pa je među njima mrzak i omražen i kao takav im je loš primjer. Poslodavac hadžija koji ide svake godine na hadž i koji sa velikim žarom priča o susretu sa Kabom, Alejhisselamovim mezarom i sl., a svoje radnike bez potrebe drži na minimalcu, ili ih nije zdravstveno i socijalno osigurao, daje im samo sedam dana godišnjeg odmora i sl. Faktički, prisiljava ih i ucjenjuje poslom. Klanja i ide stalno u džamiju, pa i sa

posla odlazi u džamiju, a da prethodno nema za to saglasnost svoga poslodavca, a u isto vrijeme tim svojim postupkom dodatno opterećuje svoje radne kolege da rade za njega i to vrijeme ne nadoknadi nakon oficijelnog radnog vremena i sl. Insistiraju na dosljednom slijeđenju prakse prvih generacija, a u svome odnosu prema drugima nastupaju bez imalo blagosti, koja je dominantno svojstvena Poslaniku, a.s. Pred šejhom je ponizan, čini mu temenna, a u isto vrijeme nepodoštavajuće gleda ulemu ili one izvan njegove halke. Dobro je, ispravno i hvale vrijedno samo ono što je moj govor, moja hutba i moje vlastito razumijevanje islama, a tuđe?! Pa, i ono, ali je manje vrijedno, manjkavo i sl. To je gurur, obmana, opsjena, iluzija, pričin i privid, zabluda.

Kako se boriti sa ovom bolešću?

Prvo. Protiv obmane i laži treba se boriti onim što je njena suprotnost – istina. Allah nas u suri El-Asr uči da se pomažemo istinom: „Tako mi vremena, čovjek doista gubi, samo ne oni koji vjeruju i dobra djela čine, i koji jedni drugima istinu preporučuju i koji jedni drugima preporučuju strpljenje“. Istina pomaže da se ustanovi objektivna i realna procjena.

Drugo. Kako istina nije baš uvijek draga, jer je vrlo često suprotna vlastitoj umišljenoj predodžbi i egoističkom osjećanju stvari, za to nam je potrebna pomoć koju postizemo zikirom. Allah u suri E-Ra'd ističe da On: „...k Sebi upućuje onoga ko Mu se pokajnički obraća, one koji vjeruju i čija se srca, kad se Allah spomene, smiruju“. To je lijek kojim trebamo svoje srce omekšati da prihvati istinu onakvu kakva ona jest ili da se stvari sagledaju izvan vlastite uobrazilje.

Treće. I nakon vlastitog opredjeljenja da se borimo za istinu i htijenja da se postigne taj naš cilj prethodnim stepenima, slijedi i treći. U suri El-Enfal Allah kaže da onoga ko se okiti takvalukom Allah daruje furkanom, što je viši novo, nadogradnja. „Ako se budete Allaha bojali, on će vam sposobnosti darovati, pa ćete istinu od neistine moći rastaviti“. Svijet mašte, privida, očito je toliko snažan da je Božije darovanje i milost kad možemo razobličiti laž, vlastitu iluziju i sl.

S obzirom na veličinu opasnosti da život, pa i vjersku praksu provedemo u obmani, neophodno je, u stalnom jačanju odnosa prema Allahu, Koji daruje svoje iskrene robove, u zikru, potpomognuti istinom u borbi za istinu, oslobađati se ove opasnosti.

O HUTBI:

Čestitam na dobro i promišljeno odabranoj temi. Tema je rijetko korištena kod nas; a dobrom prezentacijom iste, za očekivati je njeno kvalitetno razumijevanje.

Čudi me da hutba nije počela sa zahvalom Allahu dž.š. i salevatom na Njegovog Miljenika i posljednjeg poslanika Muhammeda a.s. To su bar sastavni dijelovi hutbe na bosanskom jeziku i pored toga što su zahvala i salevat sadržani u arapskom tekstu svake hutbe.

Skoro da je održano pola hutbe i tek se onda nametnula tema. Ovako sročena hutba mi se čini novim izazovom za slušatelja. Slušatelj nije mogao čak ni naslutiti šta bi hutba mogla tretirati. Cijeli prethodni sadržaj je potrošen na konstatacije proizašle iz ramazana i njegovih fadileta.

Nisam baš dobro razumio poruku: ili je to pokazatelj da ramazan i nije polučio rezultate koje smo očekivali, makar na način na koji smo to razumjeli.....!!! Ramazanom se mi okorištavamo. Ramazan je nudio nama svoje blagodati. Kiša je padala i niz liticu kišna voda otišla. Mi nismo spremili rezervoare u kojima ćemo čuvati kišnicu.... Ramazan je bio i završio. Mi nismo spremili prije ramazana svoja srca, da uzmu iz ramazana što više njegovih blagodati...

Dilema da je bilo iluzorno očekivati drastične promjene je realna.

Tek poslije svega slušatelj čuje prvi puta nametnutu temu, poslije ramazana, njenim pravim imenom. Zato čestitam.

Sklon sam mišljenju da hutba treba sadržavati bar nekoliko kur>anskog teksta na arapskom, a ovdje nije slučaj. Ni jedan navedeni ajet nejma svoj izvorni tekst. Također, zagovaram da se pored ajeta koji se navodi na bosanskom jeziku kaže broj ajeta i ime sure iz koje je navedeni ajet.

U sredini hutbe hatib je počeo sa riječima: i, na kraju, opasnosti gurura..... Držim da je ovakav početak rečenice u sredini hutbe više tehničke naravi već hatibov način komuniciranja.

Evidentno je nekoliko zaključaka tokom hutbe. Poslije slijedi nastavak. Pa je opet zaključak iz navedenog pasusa, pa slijedi zaključak. Držim da je na ovakav način nametanje zaključaka slušatelju dobar i za mene jedna novost koju podržavam.

Drago mi je da hutba na kraju propisuje, odnosno, donosi lijek kojim se liječi bolest GURURA u samo tri jasna i precizna recepta.

Preporučio bih da i ova hutba završi dovom, znajući koliko je dova važna u vremenu džume.

Fahrudin Mujanović

O HUTBI:**Izbor teme**

Izbor teme hutbe je primjeren vremenu u kome je držana, neposredno nakon ramazana, kada se osjeti pad vjerske svijesti i manja privrženost džematlija vjerskim obavezama. Ono što hutbu čini nejasnom je njen naziv, posebno riječ gurur – obmana, to je pojam koji je nejasan i dvosmislen, a time započeti hutbu nije najsretnije rješenje. Ono što je intencija hutbe, barem ovako sročene nije obmana, pa je možda bili bolje dati hutbi drugi naslov, npr. „Mi, uz ramazan i poslije njega“.

Uvod

Hutbi nedostaje uobičajeni uvod, zahvala Allahu dž.š. i salavat na Poslanika a.s.. Takođe, nema riječi kojim se ostvaruje direktna veza sa džematom („Draga braćo...“). Početak hutbe je motivirajući i zanimljiv, jer daje analizu ramazanskih utjecaja na postače, a imam/hatib analizira pozitivne efekte ibadeta na džematlije.

Izvori

Navodi kur>anskih ajeta su praćeni surom u kojoj se navode dok je sa hadisom drugačije. Nedostaju izvori, kao i stepen hadisa koji se navodi. Primjetno je takođe mali broj hadisa, kao i primjera iz Poslanikove a.s. prakse. Takođe, kod navođenja neke prakse (primjer dove u Begovoj džamiji) navodi se veoma diskutabilna dova. Sa ovakvim navodima treba biti veoma oprezan. Ako se čak i navodi, bolje je reći: „U jednoj od naših džamija...“, mada lično smatram da je ovaj primjer nepotreban, ali i kompromitirajući.

Razrada teme

Uz već rečenu konstataciju da je pojam gurur-obmana, neadekvatan temi o kojoj se saznaje iz konteksta i ciljeva hutbe, postoje još neke manjkavosti i samoj razadi teme:

- a. početak hutbe je kontradiktoran sa nastavkom hutbe – godori se o pozitivnim utjecajima ramazana na džematlije, a onda se nastavlja sa kritikom ponašanja, što stvara osjećaj da se nije sigurno, je li jedno ili drugo,
- b. Nije dobro porediti dobru praksu (klanjanje nafila) sa lošom praksom (izostavljanje farzova), ili odlazak na hadž sa poslovnom politikom poslodavca, kao i klanjanje propisanih namaza sa položajem osobe u svom okruženju. Premda su ovakva ponašanja evidentna, kada se stave u pomenuti kontekst ne daju potrebnu poruku, nekad čak i potpuno suprotnu.
- c. Kraj hutbe je dobro osmišljen, jer nakon svake kritike treba pomenuti način na koji se prevazilazi proble, u ovom slučaju lijek za problem. Kod nabranjanja bilo čega ne treba previše, što je ovdje imam/hatib poštovao, nabrajajući tri lijeka protiv obmane.

Jezik

Sa jezičkog stanovišta izraz gurur znači navedeno, dok u kur>anskom kontekstu znači obmanu kojoj su podložni nevjernici, ili prevaru kojom šejtan zavodi Adema a.s. da uradi što mu je zabranjeno. Kontekst u kome je ovaj izraz upotrijebljen u hutbi nije odgovarajući temi na koju se stavlja akcenat u hutbi. Neke izraze bi svakako trebalo izbjegavati, ili ih mijenjati boljima npr. spao, zgusnute, nagriza, opahnuti, faktički, dok riječi „I, na kraju...“ nije uputno stavljati na sredinu hutbe, što je slučaj u ovoj hutbi.

Sa stanovišta razumljivosti hutba je postigla cilj, nosi snažnu poruku sa jednostavnim jezičkim konstrukcijama koje je svakako imam/hatib birao shodno nivou razumijevanja svojih džematlija.

Veza sa džematom

U hutbi se primijeti neposrednost imama sa džematom, njegovo poznavanje stanja u džematu, kao i „bolnijih“ tačaka u vjerskoj praksi njegovog džemata. Ova hutba je namijenjena ljudima koji dolaze u džamiju, u najvećoj mjeri, ili su u džematu petkom, stoga su riječi kritike upućene na pravu adresu. Hutba motivira džematlije na pozitivnu praksu što je za pohvaliti, ali i jedan od važnih ciljeva hutbe.

Koristim priliku da se zahvalim imamima/hatibima koji pišu hutbe, posebno kada je stavljaju na analizu, jer se na taj način postiže više prakse i primjećuju nedostatci o kojima se vodi više računa u budućem radu.

Vehid Arnaut

ŠUKR - ZAHVALNOST ALLAHU, DŽ.Š.

Zekerijah ČAJLAKOVIĆ

Hvala Allahu, dž.š., zahvalom dostojnom samo Njemu, Gospodaru svjetova, Stvoritelju nebesa i zemlje, Davao-cu tmine i svjetla, i neka je salavat i selam našem Poslaniku, njegovoj časnoj porodici i ashabima.

Poštovani džema'ate, draga braćo i sestre, Ispratili smo dane Kurban-bajrama, dane tekbira, tehlila i tahmida – zahvalnosti Allahu, dž.š. To su dani koji nas podsjećaju i u kojima učimo, između ostalog, da budemo zahvalni na svim životnim ni'metima i blagodatima kojima nas je darovao Uzvišeni Allah. Ispraćajući ove mubarek dane, u današnjoj hutbi govorimo o hamdu i šukru – zahvalnosti Allahu dž.š.

Vidite, upravo, prva riječ koju smo spomenuli u ovoj hutbi jest zahvala, i to ne bilo kome, već Stvoritelju i Gospodaru svih svjetova i svega postojećeg. To je dobro, jer Allahov Poslanik Muhammed, a.s., kaze: “Kullu emrin zibalin la-jubdeufiihi bilhamdulillahi fehuve akta'u... – “Manjkav je svaki posao koji se ne započne sa zahvalom Allahu” (Ebu Davud).

Hamdom i šukrom izražava se zahvalnost Gospodaru na blagodatima koje nam je podario, a ujedno i priznaje da to nije plod nečijeg ličnog rada i truda, već blagodat Gospodara svjetova.

Razlikujemo tri vrste hamda i šukra:

1. Kavli šukr – to je zahvala koja se izgovara jezikom, priznavajući da su sve dobrote od Allaha,

2. Fi'ali šukr – to je zahvala koja se očituje obavljanjem svih dobrih i lijepih poslova koje Allah voli,

3. Haali šukr – to je najveća zahvala koja se izražava na svim dobrotama i milostima koje nam je dao Uzvišeni Allah koje vidimo i koje ne vidimo...¹ na ovome prolaznom svijetu.

Ljudi danas uživaju u mnogobrojnim blagodatima koje im je podario Allah, dž.š., Međutim, mnogi se neprimjereno ponašaju prema tim blagodatima, umanjujući njihovu vrijednost i značaj, ne zahvaljujući na njima Onome Ko je toga dostojan i zaslužan, pa čak negirajući bilo kakvu povezanost Allaha, dž.š., sa njima. Allah, dž.š., upozorava nas:

... فَأَذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ وَاشْكُرُوا لِي وَلَا تَكْفُرُون ... “Sjećajte se vi Mene, i Ja ću se vas sjetiti... i zahvaljujte Mi, nemojte nevjernici biti” (El-Bekare, 152). Odmah da kažemo da ovo upozorenje na sjećanje na Allaha, tj., zahvaljivanje Njemu Jedinome, nije radi Njega, Allah je Svemoćan i ne zavisi od toga, ali je to sjećanje potrebno nama, ljudima, koji zavisimo od Allaha, dž.š.

Koliko je hamd i šukr važan govori činjenica da je u Kur'anu spomenut na sedamdeset pet mjesta u različitim oblicima. Nekad se spominje u smislu stroge naredbe, a nekad nas Uzvišeni podstiče da činimo neka djela kako bismo bili zahvalni.

Kaže Uzvišeni Allah: وَاشْكُرُوا لِي وَلَا تَكْفُرُون ... “...i zahvaljujte Mi, nemojte neblagodarni biti” (El-Bekare, 152).

Na švedskom jeziku se to kaže: “Och bevara Mig i minnet, så skall Jag minnas er; var Mig tacksam och förneka Mig inte”.

* h. Zekerijah-ef. Čajlaković (Mesdžid Norrköping Bošnjačke islamske zajednice u Švedskoj, 12. decembar 2008./14. zu'l-hidždže 1429.)

U suri Ibrahim, Uzvišeni Allah kaže:

لَئِن شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ... „Ako budete zahvalni,

Ja ću vam, zacijelo, još više dati... – ...Om ni visar tacksamhet skall Jag ge er en större [belöning]...” (Ibrahim, 7) itd.

U Časnom Kur'anu ima mnogo primjera u likovima Allahovih poslanika koji su bili zahvalni i podsticali na zahvalnost Allahu.

Za Nuha, a.s., kaže Allah, dž.š.:

”ذُرِّيَّةَ مَنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍ إِنَّهُ كَانَ عَبْدًا شَكُورًا... On

je doista, bio rob zahvalni” – ”Nuh (Noah), Han var en tacksam tjänare!” (El-Isra', 3).

U kazivanju o Sulejmanu, a.s., koji je bio sin Davuda, a.s., koji je, kao i njegov otac, bio sudija, vladar i Allahov poslanik, o kome govori više kur'anskih ajeta, Sulejman, a.s., moli Allaha, dž.š., za plemenitu osobinu zahvalnosti, a kasnije savjetuje, znajući da je većina ljudi nezahvalna: „Gospodaru moj, omogući mi da budem zahvalan na blagodati tvojoj, koju si ukazao meni i roditeljima mojim, i da činim dobra djela na zadovoljstvo tvoje, i uvedi me, milošću Svojom, među dobre robove Svoje!” (En-Neml, 19); i kaže:

”وَقُدُورٍ رَّاسِيَاتٍ اعْمَلُوا آلَ دَاوُدَ شُكْرًا

Trudite se i budite zahvalni, o dome Davudov... – ...Arbeta, ni män av Davids hus, och var tacksamma” (Saba, 13).

Junus, a.s., ljut na svoj grijешni narod, moli iz utrobe ribe: ”Nema boga osim Tebe, hvaljen neka si...” (El-Enbija, 87). U primjeru Lukmana, a.s., kaže Allah, dž.š.:

وَلَقَدْ آتَيْنَا لُقْمَانَ الْحِكْمَةَ أَنِ اشْكُرْ لِلَّهِ وَمَن يَشْكُرْ فَإِنَّمَا

”A Mi smo Lukmanu mudrost darovali: „Budi zahvalan Allahu! Ko je zahvalan, čini to u svoju korist, a ko je nezahvalan – pa, Allah je, zaista, neovisan i hvale dostojan” (Lukman, 12).²

Prenosi se da je Musa, a.s., pitao Allaha, dž.š.: “Gospodaru moj, kako ti se zahvalio Adem, a.s.?” , a Allah mu je odgovorio: “Ono što je imao, znao je da je to od Mene, i to je znak njegove zahvalnosti” (Hakim).

Naš hamd i šukr Uzvišenom Allahu spomenut je i u mnogobrojnim hadisima Allahovoga poslanika Muhammeda. Njegova praksa bila je, između ostalog, da, u znak zahvalnosti, često pada na sedždu Allahu, dž.š., čak bi po noći klanjao toliko dugo da bi mu noge

otekle, pa kad bi bio upitan o tome, zašto to radi, odgovarao bi: „Zar da ne budem zahvalan rob Allahu dž.š.?”

Spomenut ću neke od tih hadisa.

“Inne eškerennasi lillahi azevedzelle eškuruhum linnasi – “Najzahvalniji ljudi Allahu, dž.š., jesu oni koji su najzahvalniji ljudima” (musned, Ahmed bin Hanbel, “El-mu'dzemul kebir” od Taberanija).

Vjernik musliman nikad nije na gubitku. Ako mu je dobro, zahvalan je Allahu, dž.š. Ako ima nekih poteškoća, strpljiv je – i tako dobija nagradu i za šukur i za sabur. “Bolje je malo imetka na kome se zahvaljuje, nego mnogo imetka na kome se ne zahvaljuje” (Hakim).

Iz slijedećeg hadisa Allahovog Poslanika, a.s., saznajemo da je Allah, dž.š., zadovoljan kad Mu se čini zahvala, pa makar i na nečemu što je nezatno. Poslanik, a.s., rekao je: “Allah, dž.š., zadovoljan je da Mu se njegov rob, kad pojede kakvu hranu, na njoj zahvali, ili kad popije kakvo piće, da Mu se na njemu zahvali” (Muslim).

Poslanik, a.s., rekao je: “Ko vam učini kakvo dobro djelo, nagradite ga za to, pa ako ne nađete ništa čime biste ga nagradili, upućujte dovu za njega dok ne vidite da ste ga dovoljno nagradili” (Ebu Davud).

Naš iman se sastoji od dva dijela: pola je u saburu (strpljivosti), a pola je u šukru (zahvalnosti).

Rekao je Poslanik, a.s.: „Kome bude dato četvero, dato mu je dobro ovoga i onoga svijeta – jezik koji spominje Allaha, dž.š., srce koje je zahvalno Allahu, dž.š., tijelo koje je strpljivo i žena koja čuva ugled svoga muža” (Taberani). Blago onome ko je zahvalan Allahu i strpljiv na dunjalučkim ispitima!

“Isticanje Njegovih ni'meta znak je šukra, a neisticanje je znak je kufra. Ko nije zadovoljan sa malo, nije ni sa mnogo. Ko nije zahvalan ljudima, nije ni Allahu dž.š.” (Bejheki). Zato je Uzvišeni Allah rekao na kraju sure Ed-Duha:

”...i o blagodati

Gospodara svoga kazuj! – ...Men berättar [för alla] om din Herres välgärningar!” (Ed-Duha, 11).

Naš narod kaže: “Ko nije zahvalan na orahu, nije ni na tovaru”. Da to bolje razumije naša omladina ovdje: Ko nije zahvalan na

malom, nije ni na velikom. Zato treba moliti Allaha, dž.š., da nam dá ovu humanu i plemenitu osobinu, osobinu zahvalnosti. Blago onome ko je ima!

Muhammed, a.s., kazuje i ovaj hadisi-šerif: “Efdaluzzikri elhamdulillahi – Najbolji zikir je el-hamdulillah” (Ibn Madže).

O stanju i prirodi ljudi u pogledu zahvale Allahu, dž.š., saznat ćemo iz hadisa o trojici. Prenosi se od Ebu Hurejre, r.a., da je čuo Poslanika, a.s., kako priča: „Allah, dž.š., htio je iskušati trojicu Izraelićana, od kojih je jedan bio gubavac, drugi bez kose, a treći slijep, pa im je poslao jednog meleka. Melek je došao gubavcu i upitao ga: ‘Šta bi ti najviše želio?’ ‘Najviše bih želio imati lijepu boju i lijepu kožu, i da se oslobodim ovoga radi čega se svijet zgražava na mene’, odgovori on. Melek pređe rukom preko njegovoga tijela, te sva guba spade i dobi lijepu boju kože. Zatim ga melek upita: ‘A koji ti je imetak najdraži?’ ‘Deve’, reče on. Allah mu tada dade lijepu devu, koja je u stomaku nosila mladunče, a melek mu reče: ‘Allah ti dao berićeta u njoj’. Zatim je melek došao onome bez kose i upitao ga: ‘Šta bi ti najviše volio?’ ‘Lijepu kosu, i da se oslobodim ovoga radi čega se svijet zgražava na mene“, odgovori on. Melek ga pomilova po glavi te ga bolest prođe i dobi lijepu kosu. Melek ga upita: ‘A koji bi imetak najviše volio?’ ‘Krave’, odgovori on. Allah mu tada dade lijepu, steonu kravu, a melek mu reče: ‘Allah ti dao berićeta u njoj’. Zatim melek dođe slijepcu i reče mu: ‘Šta bi ti najviše želio imati?’ ‘Da mi Allah vrati moj vid kako bih ljude mogao gledati’, odgovori on. Melek ga pomilova po očima i Allah mu vrati vid. Zatim ga melek upita: ‘A koji bi imetak najviše volio?’ ‘Ovce’ odgovori on. Allah mu dade jednu ovcu. Imetak se plodio i množio u sve trojice, pa je bivši gubavac imao punu dolinu deva, bivši ćelavac punu dolinu krava, a bivši slijepac punu dolinu ovaca. Zatim melek dođe gubavcu u njegovom bivšem liku i obliku te mu reče: ‘Ja sam čovjek bijednik, ostao sam odsječen na putovanju i niko mi nije u stanju danas pomoći osim Allaha, pa onda ti. Zato te molim Onime Koji ti je dao tako lijepu boju i lijepu kožu i toliki imetak da mi daš jednu devu kako bih mogao nastaviti put’. On mu reče: ‘Mnogobrojne su mi obaveze

i izdaci’. Melek mu reče: ‘Kao da te ja odnekud znam. Da ti nisi bio onaj gubavac što se svijet zgražavao njegovim izgledom i bijedom, pa ti je Allah podario (zdravlje i bogastvo)?’ On mu tada odgovori: ‘Naprotiv, ja sam ovo naslijedio od svojih predaka’. Melek mu tada reče: ‘Ako si mi slagao, neka te Allah povрати u stanje u kome si bio’. Zatim je melek došao ćelavcu u njegovom prijašnjem liku i obliku i rekao mu kao što je rekao gubavcu, a ovaj mu uzvratio kao i prvi. Melek mu reče: ‘Ako si mi slagao, neka te Allah vrati u ono stanje u kom si bio’. Zatim je došao slijepcu u njegovom prijašnjem liku i obliku i rekao mu: ‘Ja sam siromašan čovjek. Ostao sam uskraćen na putovanju i niko mi nije u stanju danas pomoći osim Allaha, pa onda ti. Zato te molim Onim Koji ti je podario vid da mi daš jednu ovcu kako bih se njom pomogao na svome putu. On mu odgovori: ‘Ja sam bio slijep, pa mi je Allah, dž.š., povratio vid. Uzmi koliko hoćeš, a ostavi koliko hoćeš. Tako mi Allaha, danas ti neću ništa zabraniti da uzmeš radi Moćnog i Velikog Allaha’. Melek mu reče: ‘Zadrži sav svoj imetak. Vi ste bili samo iskušani. Allah je zadovoljan sa tobom, a rasrdio se na tvoja dva druga“ (Buharija i Muslim).⁴

Većina ljudi, ipak, nije zahvalna!? To nam ukazuje i navedena predaja; od trojice, dvojica su pokazala nezahvalnost. Tako je, nažalost, inače, u životu.

Allah, dž.š., kazuje u Kur’anu, sura Saba, ajet 13: وَقَلِيلٌ مِّنْ عِبَادِيَ الشَّاكِرُونَ...A malo je zahvalnih među robovima Mojim – ...Men få är de bland Mina tjänare som kanner tacksamhet“ (Saba, 13).

U suri Jusuf, ajet 38., Allah, dž.š., kazuje: وَلَئِن أَكْثَرَ النَّاسُ لَا يَشْكُرُونَ...ali većina ljudi nije zahvalna – ...men de flesta människor är inte tacksamma”.

U suri En-Neml, ajet 73., Allah, dž.š., kazuje:

وَإِنَّ رَبَّكَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَئِن أَكْثَرَهُمْ لَا يَشْكُرُونَ

„A Gospodar tvoj je neizmjereno dobar ljudima, ali većina njih nije zahvalna – Guds nåd flödar över människorna, men de flesta av dem visar ingen tacksamhet”.

U suri Mu'min, ajet 61., Allah, dž.š., kazuje: „Allah vam je dao noć da se u njoj odmarate, a

dan da vidite. Allah je neizmjereno dobar prema ljudima, ali većina ljudi neće da zahvaljuje” (El-Mu’min, 61).

Zašto je to tako? Zašto smo nezahvalni? Zašto ne cijenimo ni’mete i blagodati koje nam je Uzvišeni Allah podario? Šta bi bilo kad bismo samo na trenutak izgubili zrak, kad bi samo za trenutak sunce prestalo sijati, kad bi nam nestalo vode, kad ne bismo imali šta jesti, gdje noćiti, čime se pokriti? Šta bi bilo kad bi bilo...? Pa, zašto smo nezahvalni? Zašto ne cijenimo ljudske napore, napore vrijednih, dobrih, čestitih Allahovih robova koji su nam svakodnevno na usluzi?

Pa, zar nismo obavezni prvo se zahvaliti Allahu, dž.š., bez Kojeg ne bismo ni postojali na ovome svijetu, od Koga, bez prestanka, zavise naši životi i naš opstanak, i bez čije se volje ništa ne događa?

Znamo li za upozorenje Uzvišenog Allaha, dž.š., Koji nas u Kur’anu upozorava da je zahvalnost uzrok povećanju Allahovih blagodati, dok je nezahvalnost uzrokom žestoke kazne. Allah, dž.š., kaže: „I kad je Gospodar vaš objavio: 'Ako budete zahvalni, Ja ću vam, zacijelo, još više dati; a budete li nezahvalni, kazna Moja doista će stroga biti“ (Ibrahim, 7).

Molimo Allaha da nam podari srce koje će biti zahvalno. I, posljednja naša dova je: Hvala Allahu, Gospodaru svjetova na početku i na kraju svih hairli poslova! Amin!

Izvor i literatura:

¹ “Ključevi srca, islamski ilmihal“, Ömer Öngüt, Mega, Istanbul, 2001./1422.

² ”Povijest islama“, Mustafa Spahić, Sarajevo, „El-Hidaje“, 1996.

³ ”Zbirka Poslanikovih hadisa“, Salih Indžić, „Libris“, Sarajevo, 2002./1423.

⁴ ”Rijadussalihin“, Visoki saudijski komitet za pomoć BiH, Sarajevo, 1998., 3. izdanje

O HUTBI:

Susret sa hutbom koja je naslovljena sa ŠUKR – zahvalnost Allahu dž.š., je inspirativna i zanimljiva u svakom vremenu i svakom prostoru. Zato čestitam hatibu na odabranoj temi. Naime, tema je opće poznata. Pošto je takva o njoj nejma baš čestih tekstova u našoj literaturi. Mnogi se zahvaljujemo. Nisam baš siguran da znamo i svrhu zahvaljivanja. Isto tako, pitanje je i koliko se zahvaljujemo Stvoritelju? A raznih zahvaljivanja u svakodnevnoj komunikaciji je napretek. Zato je tema zahtijevala temeljit pristup, što je hatib i učinio. Cijenim napor koji je uloženi u pripremanju hutbe. Jako puno je kratkih ajeta, koji govore o temi hutbe. Još je više hadisa koji su hutbi dali lepršavost i ljepotu. No, svi ovi primjeri su omogućili da hutba bude duža već što bi njeni uobičajeni standardi dozvolili.

Uvedeni smo u temu veoma jednostavno. Lagahno smo počeli sa zahvalnošću, koja je odlika i svake hutbe. Zahvalnost je podijeljena u jasne tri vrste. Svaka od njih je osvijetljena primjerima i to sa više strana.

Hutba je smještena u vrijeme koje odlikuje zahvalnost, a to je vrijeme poslije Kurban bajrama. Dobar je primjer obaveznosti ustrajavanja u zahvalnosti Gospodaru i poslije mubarek dana. Ovaj cilj hatib je potpuno ispunio.

No, s obzirom da hutba treba biti jasna, precizna i sa jasnom porukom, hatib je sa mnogo primjera u hutbi ponudio dosta informacija, dosta teksta, a sama tematika hutbe je razvučena. Volio bih da je uspio u dosta manje riječi, sa mehkoćom koju hatib koristi temi dati jači ton.

Hutba ima i svoje mjesto u jeziku kojeg slušatelji koriste u svakodnevnim poslovima pa je zanimljiva i s tog aspekta. Zato cijenim napor i želju hatiba da određene segmente poruke kaže i na službenom jeziku države u kojoj je hutba održana.

Hutba ima svoju dinamiku koja je praćena primjerima. Čestitam što je za svaki navedni primjer naveden i izvor. Svaki slušalac o navedenoj temi, može potražiti navedenu literaturu, ali i primjere iz Kur'ana i hadisa.

Postavljam pitanje sebi i drugima, koliko slušatelji dugo treba i mogu da slušaju hutbu? Kod nas je sve više dilema oko dužine hutbe, a tek na ovom dijelu planete?

U riječima EL – HAMDU LILLAHI, koje koristimo svakodnevno sadržani su svi principi ove hutbe, a tome je nas podučio naš Stvoritelj i Njegov poslanik.

Fahrudin Mujanović,

O HUTBI:**Izbor teme**

Izbor teme Šukr – zahvalnost Allahu dž.š. je izbor jedne od tema koje su stalno i iznova aktuelne. Ako imamo u vidu da se zahvaljivati treba u svakom vremenu, Allahu dž.š. na blagodatima, ali i ljudima na uslugama, onda je govor na ovu temu i aktuelan i važan, kao i potreban. Posebno o ovome govoriti u džematu koji je u dijaspori je značajno obzirom na mnogostruke izazove koje imaju džematlije tih džemata. Sam naslov je manjkav za riječ hamd, koji se kasnije u hutbi pojavljuje kao još jedan sinonim za zahvalnost.

Uvod

Uvod u hutbu je jendostavan i jasan, od zahvalnosti Allahu dž.š., salavata na Poslanika a.s. do spominjanja Poslanikove porodice i ashaba. Dobro bi bilo u uvodu spomenuti i sve sljedbenike dini islama koji su preselili sa šehadetom, kako bi se napravio kontinuitet nosioca vjere od Poslanika a.s. do naših dana.

Izvori

Izvori navoda kur>anskih ajeta su navedeni, što nije uvijek slučaj sa hadisima. Uglavnom su navedeni izvori, ali ne i za svaki hadis (npr. Hadis o Poslanikovom a.s. provođenju cijele noći u ibadetu). Na kraju hutbe je dat prikaz izvora i literature što ovoj hutbi daje snagu, a hatibu sigurnost i ozbiljnost u pripremi hutbe koju drži.

Primjetno je da se kod kur>anskih ajeta koristi arapski tekst, dok se u navođenju nekih hadisa koristi transkribovani arapski tekst (kod pisanja je to neprihvatljivo, dok se kod slušanja hutbe to i ne mora primijetiti).

Razrada teme

Razrada teme je veoma dobra i sistematična. Počinje objašnjavanjem pojmova hamd i šukr, potom se daju jasnija obrazloženja, navode kur>anski primjeri i principi, a nakon toga se redaju Poslanikove a.s. poruke na navedenu temu. Izbor ajeta i hadisa je za svaku pohvalu, to su kratke ali vrlo snažne poruke.

Premda je izbor dobar, primjetan je nedostatak hatibovog komentara navedenih ajeta ili hadisa, koji je katkad vrlo kratak ili ga i nema.

U početku uvoda u temu, data je podjela hamda i šukra na tri vrste što je malo preambiciozno za razumjeti, posebno kod naših džematlija, obzirom na njihovu strukturu, a ako se ima u vidu da je hutba namijenjena ljudima u dijaspori, kao i da je vrijeme hutbe kratko, ovo se čini još više bespotrebno. U kontekstu hutbe bilo je dobro pomenuti suru „El-Fatiha“ obzirom da je poznata svima, a po sadržaju odražava zahvalnost Allahu dž.š.. Primjer koji je naveden (o trojici) je dobar izbor, prikladan na zadatu temu, mada hutbu čini nešto dužom, čega se svakako treba čuvati. Savjetujem hatibima da nikada hutbu ne završavaju prijetnjama (u slučaju ove hutbe to su posljednja dva pasusa) nego riječima koje pozivaju na akciju i djeluju motivirajuće, zrače pozitivnom energijom. Hutbu bi činilo kompletnijom i jedno poređenje ljudi u Švedskoj sa onima koji žive u mnogo težim životnim uslovima a pokazuju više zahvalnosti Allahu dž.š..

Jezik

Iako je jezik hutbe dobar, slobodan sam iznijeti neke primjedbe;

- upotreba termina koji se ne objasne uvijek izaziva nelagodu kod slušatelja (pr. termini tehliil, tahmid),
- „Vidite, upravo, prva riječ koju smo spomenuli...“, „To je dobro, jer Allahov Poslanik...“, „Odmah da kažemo da...“, su nepotrebne i viška su, dok npr. Pitanje „Znamo li za upozorenje Uzvišenog Allaha dž.š....“ može biti zamijenjena „Vama je poznato, da Allah dž.š. u Kur>anu upozorava....“ (ovim se daje više digniteta džematlijama)
- Prijevod nekih kur>anskih ajeta na švedskom je za pohvaliti. Nedostaje jedan sažetak hutbe na švedskom jeziku, na početku ili na kraju. Obzirom na činjenicu da je u dijaspori moguće prisustvo i ljudi koji ne govore našim jezikom, kao i potrebi našeg navikavanja na državu u kojoj živimo, svakako bi trebali praktikovati i sažetak hutbe na jeziku države u kojoj se živi, što već značajan broj imama/hatiba u dijaspori i čini.

Veza sa džematom

Izborom govora na ovu temu imam pokazuje da poznaje navike i praksu svojih džematlija, ukazujući im na važnost zahvalnosti Allahu dž.š.. Pažljivim izborom ajeta i hadisa, jednostavnim primjerima, vrlo dirljivim slikama, lagahnim i razumljivim jezikom, uvodi ih i približava im zadatu temu. Tema je zanimljiva, a uz dobar način izlaganja trebala bi pobuditi pažnju i interes slušatelja.

Čestitam imamu/hatibu na spremnosti da svoju hutbu da na analizu, i neka mu ovo posluži da bude još predaniji u pripremi i realizaciji svake hutbe.

Vehid Arnaut

Summary

COLUMN "MUALLIM'S KHUTBA"

Novi Muallim publishes Khutbas by active imams and Khatibs. In addition to the Khutbas, column also contains particular reviews of those Khutbas. Reviews are written by „those listening to the Khutba“ and do not have fully evaluative character but their goal is to improve Khutba as the public appearance of the imam and critical view on the same. Reviewers react to those aspects they find important for one Khutba (length of Khutba, quality, message, manner of presentation, literacy, composition etc.)

This issue contains two Khutbas: 1. *Shukr – gratitude to Allah, SWT–* by Khatib Zekerijah ef. Čajlaković and 2. *Gurur – deceit –* by Khatib Mustafa Hasani. Reviews for this issue were written by Vehid ef. Arnaut and Fahrudin ef. Mujanović.

موجز

باب "خطبة المعلم"

تنشر مجلة "المعلم الجديد" خطب الجمعة لبعض الخطباء والأئمة. ويضم الباب – إلى جانب الخطبة – مراجعات تشكل مع الخطبة وحدة متكاملة. يكتب المراجعون أشخاص استمعوا للخطبة، وليس الهدف الأول منها تقديم تقييم للخطبة، إنما الهدف هو تحسين الخطبة من حيث كونها ممارسة علنية يقوم بها الإمام، وتقديم لمحة نقدية عن تلك الممارسة. يناقش المراجعون الجوانب التي يرونها مهمة في الخطبة (طول الخطبة، رسالتها، أسلوب إقائها، ترتيبها وبلاغتها، الخ). ننشر في هذا العدد خطبتين، موضوع الأولى: شكر الله عز وجل، للشيخ زكريا تشايلاكوفيتش، وموضوع الثانية: العُور، للشيخ مصطفى حساني. أما المراجعة في هذا العدد فقد كتبها الشيخان وحيد أرناؤوط وفخر الدين مويانوفيتش.